ΙΝΕ
Ινστιτούτο Εργασίας Γ.Σ.Ε.Ε.

13

Νοέμβριος 2026

Κείμενο Παρέμβασης

Η αντιμετώπιση της ενεργειακής φτώχειας των εργαζομένων υπό το πρίσμα της κλιματικής αλλαγής

Νικόλαος Αποστολόπουλος
Αναπληρωτής Καθηγητής, Πανεπιστήμιο Πελοποννήσου

anikos@uop.gr

Η αντιμετώπιση της ενεργειακής φτώχειας των εργαζομένων υπό το πρίσμα της κλιματικής αλλαγής

Νικόλαος Αποστολόπουλος

ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ ΓΣΕΕ
Εμμ. Μπενάκη 71Α, 10681, Αθήνα
Τηλ. 210 3327710
E-mail: info@inegsee.gr
www.inegsee.gr

ISSN: 2623-4548
ISBN: 978-618-234-061-5
Copyright © ΙΝΕ ΓΣΕΕ

Γλωσσική επιμέλεια – Διορθώσεις: Στέλλα Ζούπα

Οι απόψεις που διατυπώνονται στο παρόν κείμενο είναι του συγγραφέα και δεν εκφράζουν κατ' ανάγκη τις θέσεις της ΓΣΕΕ.

Απαγορεύεται η με οποιονδήποτε τρόπο ανατύπωση ή μετάφραση όλου ή μέρους του κειμένου χωρίς την άδεια του εκδότη. Επίσης, η αναδημοσίευση (όλου ή μέρους του) χωρίς αναφορά της πηγής.

1.

Εισαγωγή

Μια από τις μεγαλύτερες προκλήσεις με τις οποίες βρίσκεται αντιμέτωπη η ανθρωπότητα είναι η κλιματική κρίση και οι επιπτώσεις της. Η αντιμετώπισή της απαιτεί τον μετασχηματισμό του μοντέλου παραγωγής και κατανάλωσης διεθνώς. Το πρόβλημα δεν περιορίζεται εντός των εθνικών συνόρων, γι' αυτό και η λύση του προϋποθέτει συντονισμένη δράση σε παγκόσμιο επίπεδο.

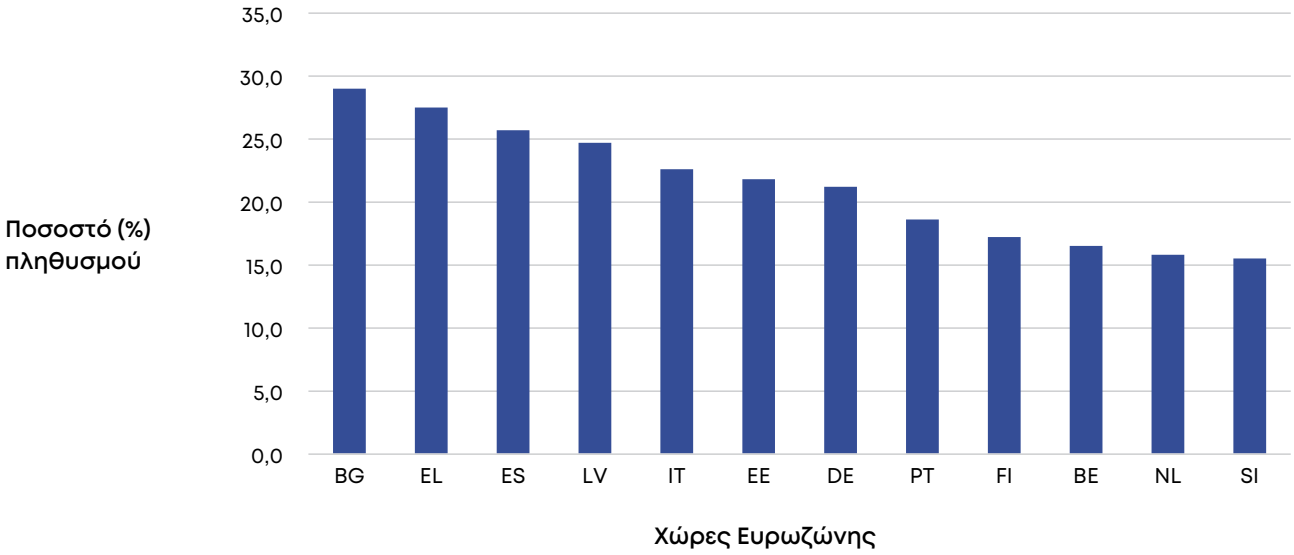
Ωστόσο, και τα κράτη έχουν σημαντικό μερίδιο ευθύνης για τη λήψη μέτρων. Στην κατεύθυνση αυτή, η ΕΕ έθεσε την αντιμετώπιση της κλιματικής κρίσης ως βασική προτεραιότητα της πολιτικής της. Με την Ευρωπαϊκή Πράσινη Συμφωνία έθεσε στόχο την επίτευξη κλιματικής ουδετερότητας στα κράτη-μέλη της έως το 2050. Εντούτοις, οι επιπτώσεις της κλιματικής κρίσης θα συνεχίσουν να εκδηλώνονται, μεταξύ άλλων, με ακραίες διακυμάνσεις της θερμοκρασίας, αυξάνοντας τις ανάγκες για θέρμανση και ψύξη και, κατ' επέκταση, την κατανάλωση ενέργειας.

Η συνεχής άνοδος των τιμών ενέργειας και οι καθηλωμένοι μισθοί πλήττουν δυσανάλογα τους χαμηλόμισθους εργαζομένους. Το πρόβλημα έχει επιδεινωθεί και από τις πολεμικές συγκρούσεις στην Ουκρανία και τη Μέση Ανατολή. Η εργαλειοποίηση των τιμών του φυσικού αερίου και του πετρελαίου στο πλαίσιο των συγκρούσεων αυτών επιδείνωσε την ενεργειακή φτώχεια πλήττοντας χιλιάδες νοικοκυριά.

Η ενεργειακή φτώχεια δεν συνιστά πλέον φαινόμενο που εντοπίζεται αποκλειστικά σε ανέργους και σε περιθωριοποιημένες κοινωνικές ομάδες, αλλά έχει επεκταθεί και σε χαμηλόμισθους εργαζομένους, οι οποίοι αδυνατούν να καλύψουν τις ενεργειακές τους ανάγκες με το εισόδημά τους. Έτσι, συσσωρεύουν ανεξόφλητους λογαριασμούς ηλεκτρικού ρεύματος και καταφεύγουν σε διαδοχικούς διακανονισμούς, δίχως να είναι βέβαιο ότι μπορούν να ανταποκριθούν στις υποχρεώσεις που αυτοί συνεπάγονται.

Το Διάγραμμα 1 αποτυπώνει το ποσοστό του πληθυσμού που βρισκόταν σε κίνδυνο φτώχειας ή κοινωνικό αποκλεισμό το 2025 στις χώρες της Ευρωζώνης για τις οποίες υπήρχαν διαθέσιμα στοιχεία. Η Ελλάδα καταγράφει το δεύτερο υψηλότερο ποσοστό, μετά τη Βουλγαρία, και αρκετά υψηλότερο από τον μέσο όρο της ΕΕ.

Διάγραμμα 1
Ποσοστό (%) πληθυσμού σε κίνδυνο φτώχειας ή κοινωνικό αποκλεισμό στις χώρες της Ευρωζώνης για τις οποίες υπήρχαν διαθέσιμα στοιχεία (2025)

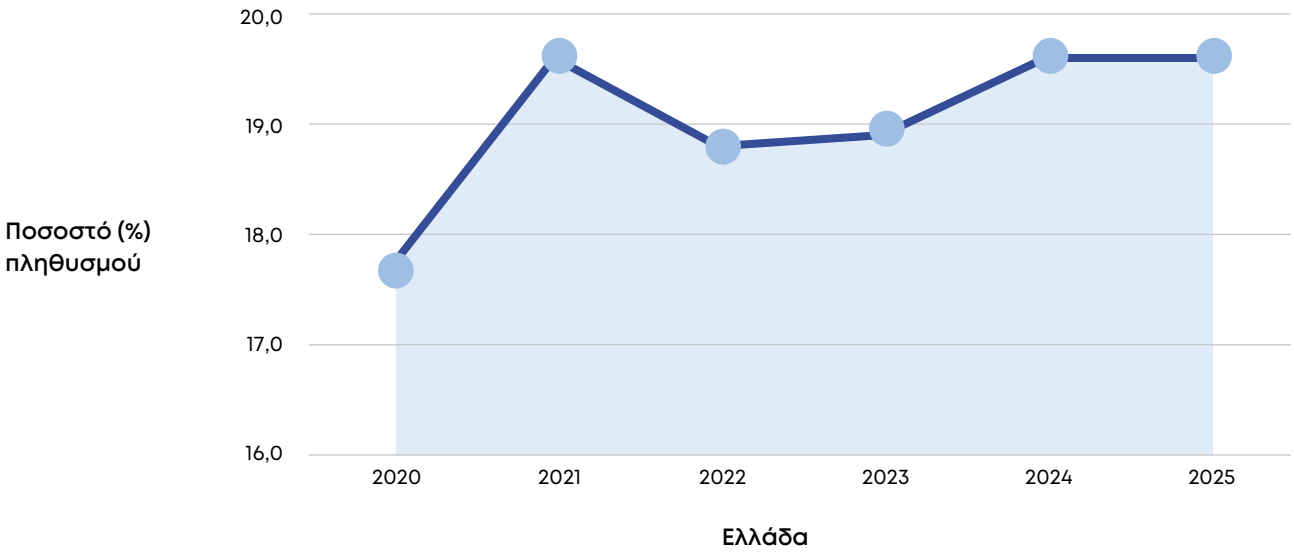

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ (2026α)

Η Ελλάδα περιλαμβάνεται στις χώρες της ΕΕ με τα υψηλότερα ποσοστά νοικοκυριών που βρίσκονται σε αδυναμία να εξασφαλίσουν επαρκή θέρμανση και ψύξη στις κατοικίες τους. Το ποσοστό αυτό ανήλθε το 2024 στο 19%, όταν ο μέσος όρος στην ΕΕ ήταν 9,2%.

Το Διάγραμμα 2 απεικονίζει το ποσοστό φτώχειας του πληθυσμού της Ελλάδας από το 2020 έως το 2025.

Διάγραμμα 2
Ποσοστό (%) φτώχειας (Ελλάδα, 2020-2025)

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ (2026α)

Η ενεργειακή φτώχεια αποτελεί πολυπαραγοντικό πρόβλημα, το οποίο συνδέεται με τις χαμηλές αμοιβές των εργαζομένων και τις συνεχώς αυξανόμενες τιμές της ενέργειας, ωστόσο έχει και ανθρωποκεντρική διάσταση. Η αδυναμία πληρωμής των λογαριασμών ενέργειας οδηγεί σε δυσάρεστες καταστάσεις και μπορεί να θέσει σε κίνδυνο ακόμα και την ίδια την επιβίωση των χαμηλόμισθων εργαζομένων και των οικογενειών τους. Ταυτόχρονα, έχει σημαντικές επιπτώσεις στη δημόσια υγεία, στην παραγωγικότητα και στην κοινωνική συνοχή.

Στην Ελλάδα το πρόβλημα είναι πιο έντονο, αφού στους λογαριασμούς του ηλεκτρικού ρεύματος είναι ενσωματωμένες και παράπλευρες χρεώσεις, οι οποίες, αν δεν καταβληθούν μαζί με το ποσό που αντιστοιχεί στην εξόφληση της κατανάλωσης ηλεκτρικής ενέργειας, μπορεί να επιφέρουν διακοπή ηλεκτροδότησης.

Οι απλήρωτοι λογαριασμοί ηλεκτρικού ρεύματος και οι διακανονισμοί που αναγκάζονται να κάνουν πολλές φορές οι χαμηλόμισθοι προκειμένου να τους εξοφλήσουν με δόσεις είναι ισχυρές ενδείξεις ενεργειακής φτώχειας, όπως και η αναγκαστική διακοπή των συστημάτων θέρμανσης και ψύξης στις κατοικίες τους, ώστε να περικόψουν τις δαπάνες τους.

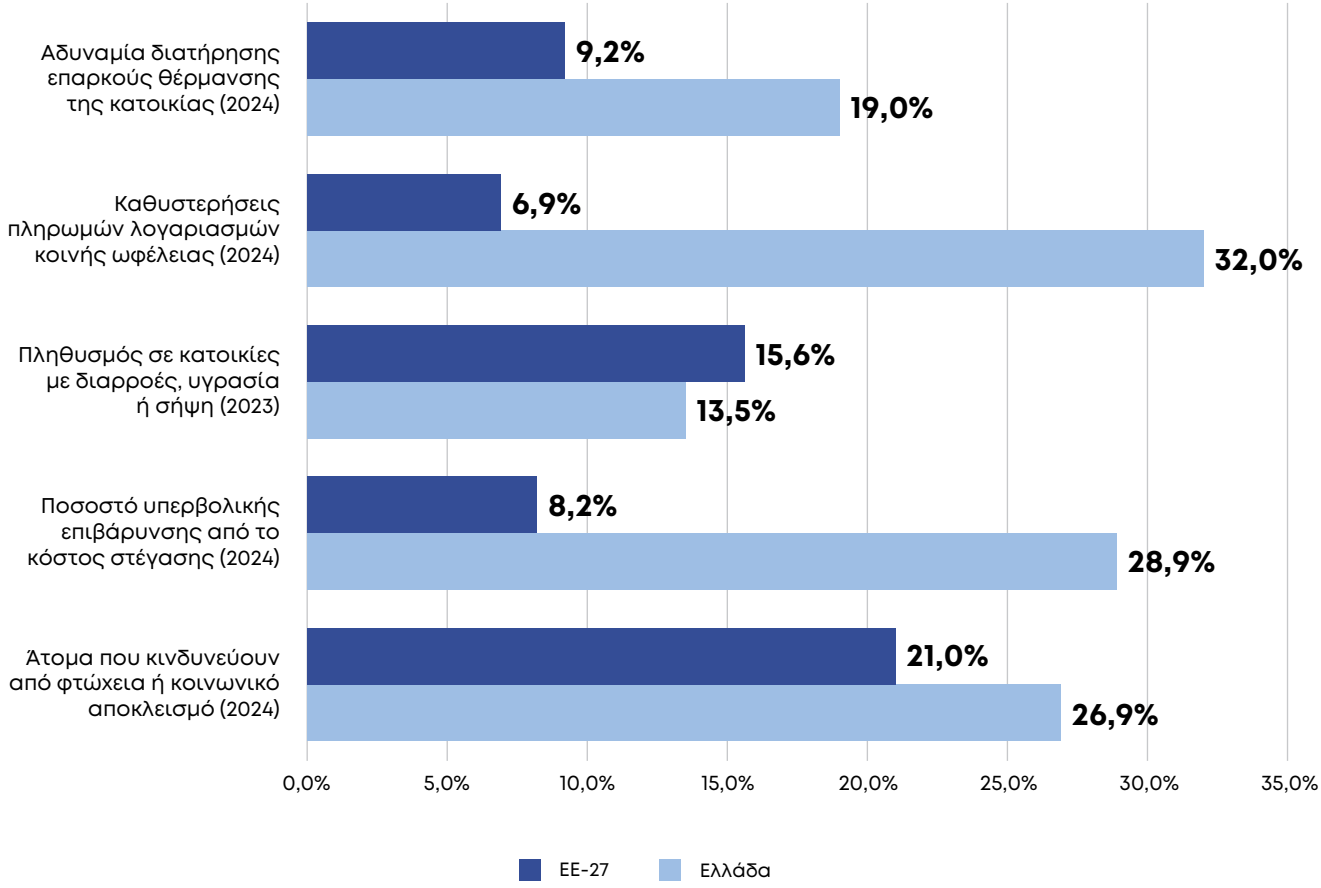
Σύμφωνα με την ΕΕ, η ενεργειακή φτώχεια ορίζεται ως

> η έλλειψη πρόσβασης ενός νοικοκυριού σε απαραίτητες ενεργειακές υπηρεσίες, όταν οι εν λόγω υπηρεσίες παρέχουν βασικά επίπεδα και αξιοπρεπή πρότυπα διαβίωσης και υγείας, συμπεριλαμβανομένων της επαρκούς θέρμανσης, του ζεστού νερού, της ψύξης, του φωτισμού και της ενέργειας τροφοδοσίας ηλεκτρικών συσκευών, στο σχετικό εθνικό πλαίσιο, την υφιστάμενη εθνική κοινωνική πολιτική και άλλες σχετικές εθνικές πολιτικές, η οποία προκαλείται από συνδυασμό παραγόντων, συμπεριλαμβανομένων, τουλάχιστον, της οικονομικής αδυναμίας, του ανεπαρκούς διαθέσιμου εισοδήματος, των υψηλών ενεργειακών δαπανών και της χαμηλής ενεργειακής απόδοσης των κατοικιών (Επίσημη Εφημερίδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης, 2023).

Το Παρατηρητήριο Ενεργειακής Φτώχειας στην ΕΕ (EU Energy Poverty Observatory), το οποίο παρακολουθεί την ενεργειακή φτώχεια στα κράτη-μέλη της ΕΕ, στην έκθεση που δημοσίευσε για την Ελλάδα στις 17 Μαρτίου 2026 (European Commission, 2026), παρουσίασε τους ακόλουθους πέντε επιλεγμένους δείκτες (βλ. Διάγραμμα 3):

1	2	3	4	5
Αδυναμία διατήρησης επαρκούς θέρμανσης της κατοικίας (2024)	Καθυστερήσεις πληρωμών λογαριασμών κοινής ωφέλειας (2024)	Πληθυσμός σε κατοικίες με διαρροές, υγρασία ή σήψη (2023)	Ποσοστό υπερβολικής επιβάρυνσης από το κόστος στέγασης (2024)	Άτομα που κινδυνεύουν από φτώχεια ή κοινωνικό αποκλεισμό (2024)

Διάγραμμα 3
Ενεργειακή φτώχεια σε Ελλάδα και ΕΕ

Πηγή: European Commission (2026)

Το παρόν Κείμενο Παρέμβασης επιδιώκει, αρχικά, να αναλύσει το ευρωπαϊκό θεσμικό πλαίσιο και να αναδείξει τον αντίκτυπο του Κοινωνικού Ταμείου για το Κλίμα, της δέσμης μέτρων «Fit for 55» και της δέσμης μέτρων «Καθαρή ενέργεια για όλους τους Ευρωπαίους».

Στη συνέχεια, εξετάζει τον τρόπο με τον οποίο αυτές οι ευρωπαϊκές πολιτικές για το κλίμα εξειδικεύονται στην Ελλάδα και διερευνά τους λόγους για τους οποίους συνεχίζουν να υφίστανται απειλές για την κοινωνική συνοχή, να διευρύνονται οι ανισότητες και να εντείνεται η κοινωνική δυσαρέσκεια.

Οι προτάσεις διαλόγου που διατυπώνονται στοχεύουν στην ανακούφιση των εργαζομένων από το ενεργειακό κόστος και στη διασφάλιση μιας δίκαιης και συμπεριληπτικής ενεργειακής μετάβασης.

2.

Το ευρωπαϊκό θεσμικό πλαίσιο και η απήχησή του

Η ΕΕ μέσω της Ευρωπαϊκής Πράσινης Συμφωνίας διαμόρφωσε έναν οδικό χάρτη για τη λήψη δεσμευτικών μέτρων από τα κράτη-μέλη της. Στην κατεύθυνση αυτή, η δέσμη μέτρων «Fit for 55» αποσκοπεί στην επίτευξη του ενωσιακού κλιματικού στόχου για μείωση εκπομπών της ΕΕ κατά τουλάχιστον 55% έως το 2030. Στο πλαίσιο αυτό, η ΕΕ επέκτεινε το Σύστημα Εμπορίας Δικαιωμάτων Εκπομπών στα κτίρια και στις μεταφορές. Ωστόσο, η επέκταση αυτή δημιούργησε οικονομική πίεση στους εργαζομένους, ιδιαίτερα στους χαμηλόμισθους, λόγω της μετακύλισης του κόστους των ρύπων στις τιμές του πετρελαίου θέρμανσης και του φυσικού αερίου. Η ΕΕ, αναγνωρίζοντας τον κίνδυνο να διευρυνθεί το φαινόμενο της ενεργειακής φτώχειας, που διογκώνει τις ανισότητες και διαταράσσει την κοινωνική συνοχή, εισήγαγε τον Μηχανισμό Δίκαιης Μετάβασης για να στηρίξει περιοχές, κλάδους οικονομίας και εργαζομένους που έχουν μεγάλη εξάρτηση από τα ορυκτά καύσιμα. Ταυτόχρονα, θέσπισε το Κοινωνικό Ταμείο για το Κλίμα με στόχο να παράσχει προσωρινή οικονομική στήριξη και να χρηματοδοτήσει πολιτικές όπως η ενεργειακή αναβάθμιση κτιρίων για νοικοκυριά και επιχειρήσεις. Όμως, το πολυπαραγοντικό, ως προς τις γενεσιουργές του αιτίες, φαινόμενο της ενεργειακής φτώχειας των χαμηλόμισθων εργαζομένων δεν αντιμετωπίστηκε. Επομένως, απαιτείται επανεκτίμηση του αντικτύπου αυτών των ευρωπαϊκών πολιτικών.

Η ΕΕ, μέσω του ευρωπαϊκού νομοθετικού πλαισίου, υποχρεώνει τα κράτη-μέλη της να ενσωματώσουν στις εθνικές στρατηγικές τους πολιτικές αντιμετώπισης της ενεργειακής φτώχειας.

- **Με την «Αναθεωρημένη Οδηγία για την Ενεργειακή Απόδοση (EED-ΕΕ/2023/1791)» δεσμεύει τα κράτη-μέλη της να προτάσσουν στις πολιτικές τους για την εξοικονόμηση ενέργειας τα ευάλωτα νοικοκυριά.**

- **Με την «Αναθεωρημένη Οδηγία για την Ενεργειακή Απόδοση των Κτιρίων (EPBD-ΕΕ/2024/1275)» δεσμεύει τα κράτη-μέλη της να διοχετεύουν κατά προτεραιότητα πόρους στις κατοικίες κοινωνικής πρόνοιας και στα κτίρια με χαμηλή ενεργειακή απόδοση.**

- **Με τη «Μεταρρύθμιση του σχεδιασμού της αγοράς ηλεκτρικής ενέργειας» θεσπίζει δικλίδες ασφαλείας για την προστασία των ευάλωτων νοικοκυριών από τη διακοπή ηλεκτροδότησης.**

- **Με τον «Κανονισμό Διακυβέρνησης της Ενεργειακής Ένωσης (ΕΕ/2018/1999)» υποχρεώνει τα κράτη-μέλη της να ορίζουν ποσοτικούς στόχους για τη μείωση του φαινομένου της ενεργειακής φτώχειας.**

Αυτό το νομοθετικό πλαίσιο η ΕΕ το έχει συνδέσει και με χρηματοδοτικά εργαλεία.

- Το Κοινωνικό Κλιματικό Ταμείο χρηματοδοτεί την ενεργειακή αναβάθμιση και την πράσινη κινητικότητα για τα ευάλωτα νοικοκυριά.
- Το Ταμείο Δίκαιης Μετάβασης χρηματοδοτεί περιοχές που επηρεάζονται από την απολιγνιτοποίηση και στηρίζει την κοινωνική συνοχή τους.
- Μέσω της θέσπισης των Ενεργειακών Κοινοτήτων, δίνει τη δυνατότητα σε πολίτες, κοινότητες και επιχειρήσεις να παράγουν πράσινη ενέργεια.

Τέλος, η ΕΕ έχει θεσπίσει και μηχανισμούς καθοδήγησης αλλά και παρακολούθησης των πολιτικών της στο πεδίο.

- Το Κέντρο Συμβουλευτικής για την Ενεργειακή Φτώχεια (EPAH) στηρίζει δήμους και τοπικές αρχές να σχεδιάζουν αποτελεσματικά τις πολιτικές τους για την αντιμετώπιση του φαινομένου της ενεργειακής φτώχειας χρησιμοποιώντας πόρους της ΕΕ.
- Το Ευρωπαϊκό Παρατηρητήριο Ενεργειακής Φτώχειας συγκεντρώνει δεδομένα, παρακολουθεί μια σειρά από δείκτες για την επαρκή θέρμανση και τις καθυστερήσεις στις πληρωμές λογαριασμών ενέργειας και αξιολογεί τα κράτη-μέλη της ΕΕ.

Ωστόσο, από τα στατιστικά δεδομένα αποδεικνύεται ότι το θεσμικό πλαίσιο της ΕΕ για την αντιμετώπιση της ενεργειακής φτώχειας δεν αποδίδει τα αναμενόμενα αποτελέσματα για όλες τις χώρες της ΕΕ.

Δυστυχώς οι στατιστικές υπηρεσίες, όπως η Eurostat, δημοσιεύουν στατιστικά δεδομένα με μεγάλη χρονική καθυστέρηση. Αυτό δεν επιτρέπει στους ερευνητές να έχουν στη διάθεσή τους επικαιροποιημένα δεδομένα, ενώ δυσχεραίνει και τη δυνατότητα αυτών που χαράσσουν πολιτικές να προβαίνουν έγκαιρα σε διορθωτικές κινήσεις όταν υπάρχουν αποκλίσεις. Χαρακτηριστικό παράδειγμα αποτελούν τα στοιχεία για την ενεργειακή φτώχεια. Έως την 1η Αυγούστου 2026, ημερομηνία συγγραφής του παρόντος κειμένου, η Eurostat είχε δημοσιεύσει στοιχεία για το 2024 σχετικά με την αδυναμία διατήρησης επαρκούς θέρμανσης στις κατοικίες και για το 2023 σχετικά με τις ληξιπρόθεσμες οφειλές σε λογαριασμούς κοινής ωφέλειας καθώς και τις κατοικίες με διαρροές, υγρασία ή μούχλα.

Το 2024 το 9,2% του πληθυσμού της ΕΕ αδυνατούσε να διατηρήσει επαρκή θέρμανση στο σπίτι του. Παράλληλα, οι συνέπειες του πολέμου στην Ουκρανία αλλά και η πολεμική σύγκρουση στο Ιράν το 2026 έχουν επιδεινώσει την ενεργειακή κρίση, ενώ και η πληθωριστική κρίση έχει συρρικνώσει την αγοραστική δύναμη των εργαζομένων.

Ο Πίνακας 1 και ο Χάρτης 1 δείχνουν το ποσοστό του πληθυσμού που αδυνατεί να διατηρήσει επαρκή θέρμανση στην κατοικία του, αποτυπώνοντας την ανομοιογένεια που επικρατεί εντός της ΕΕ. Τα μεγαλύτερα σχετικά ποσοστά πληθυσμού τα έχουν καταγράψει η Ελλάδα (19%), η Βουλγαρία (19%), η Λιθουανία (18%) και η Ισπανία (17,5%). Μάλιστα, η Ελλάδα και η Βουλγαρία βρίσκονται 9,8 ποσοστιαίες μονάδες πάνω από τον μέσο όρο της ΕΕ-27, που είναι 9,2%. Αντίθετα, πολύ χαμηλά ποσοστά έχουν καταγράψει η Φινλανδία (2,7%), η Πολωνία (3,3%) και η Σλοβενία (3,3%).

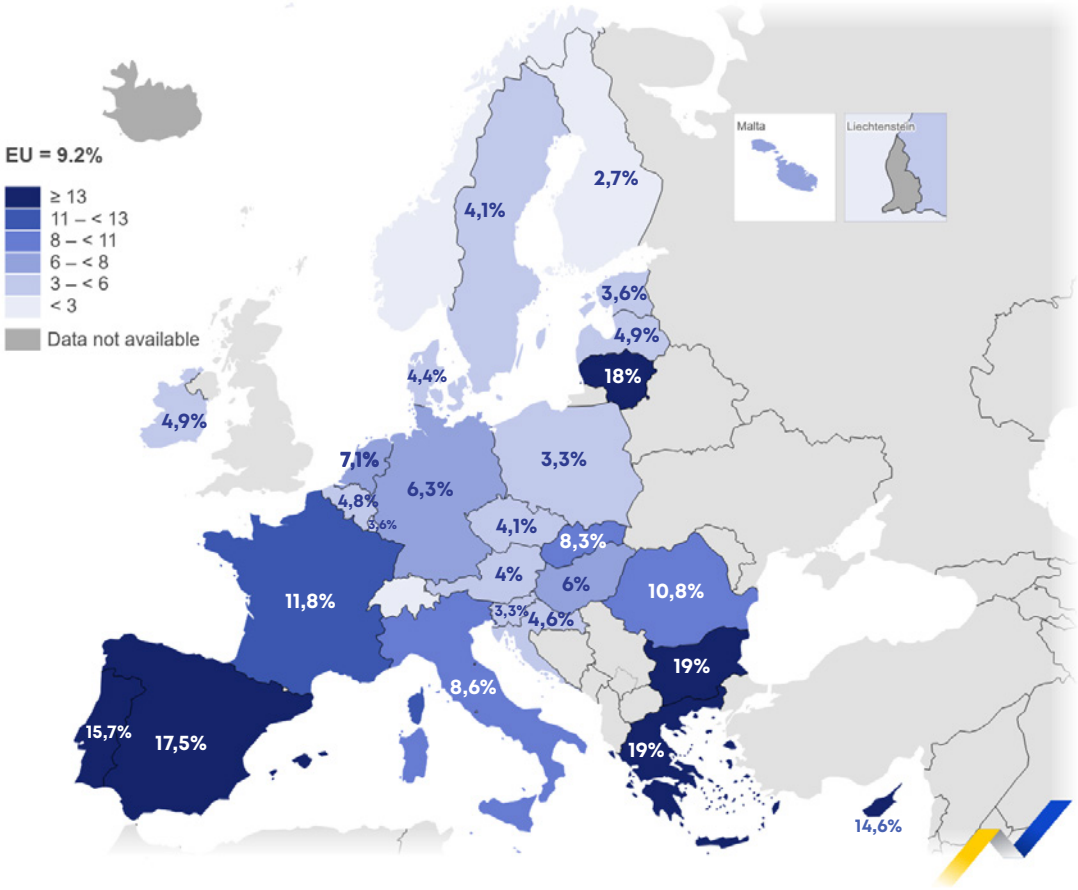
Πίνακας 1

Ποσοστό (%) πληθυσμού που αδυνατεί να διατηρήσει επαρκή θέρμανση στην κατοικία του ανά κράτος-μέλος της ΕΕ

Κράτη-μέλη ΕΕ	Ποσοστό (%)	Κράτη-μέλη ΕΕ	Ποσοστό (%)
Αυστρία	4	Λιθουανία	18
Βέλγιο	4,8	Λουξεμβούργο	3,6
Βουλγαρία	19	Μάλτα	7,8
Γαλλία	11,8	Ολλανδία	7,1
Γερμανία	6,3	Ουγγαρία	6
Δανία	4,4	Πολωνία	3,3
Ελλάδα	19	Πορτογαλία	15,7
Εσθονία	3,6	Ρουμανία	10,8
Ιρλανδία	4,9	Σλοβακία	8,3
Ισπανία	17,5	Σλοβενία	3,3
Ιταλία	8,6	Σουηδία	4,1
Κροατία	4,6	Τσεχία	4,1
Κύπρος	14,6	Φινλανδία	2,7
Λετονία	4,9	Μέσος όρος ΕΕ-27	9,2

Πηγή: Eurostat (2026a)

Χάρτης 1
Ποσοστό (%) πληθυσμού που αδυνατεί να διατηρήσει την κατοικία του επαρκώς ζεστή το 2024

Πηγή: Eurostat (2026a)

Να σημειωθεί ότι, ιστορικά, οι μηχανισμοί μέτρησης της ενεργειακής φτώχειας στην ΕΕ αναπτύχθηκαν στα κράτη της κεντρικής και της βόρειας Ευρώπης, όπου η ενεργειακή φτώχεια συνδέθηκε κυρίως με την αδυναμία επαρκούς θέρμανσης των κατοικιών λόγω του παρατεταμένου ψύχους. Αντίθετα, ο ευρωπαϊκός Νότος χαρακτηρίζεται από διαφορετικές κλιματολογικές συνθήκες και τα νοικοκυριά πλήττονται περισσότερο από τη θερινή ενεργειακή φτώχεια, καθώς χρειάζεται να διατηρούν δροσερές τις κατοικίες με τη χρήση ενεργοβόρων κλιματιστικών. Ωστόσο, οι χρηματοδοτικές ροές της ΕΕ για την αντιμετώπιση της ενεργειακής φτώχειας βασίζονται στην οικιακή θέρμανση και είναι οριζόντιες, διευρύνοντας έτσι την ανισότητα εντός της ΕΕ.

Η Ελλάδα κατέχει μια ακόμη αρνητική πρωτιά σύμφωνα με την Eurostat (2025). Το ποσοστό των ατόμων που ζουν σε νοικοκυριά τα οποία αδυνατούν να εξοφλήσουν οφειλές σε ενυπόθηκα δάνεια, λογαριασμούς κοινής ωφέλειας ή ενοίκια ανέρχεται στο 47,3%, το υψηλότερο στην ΕΕ-27, με τον μέσο όρο της να ανέρχεται στο 9,3%. Πίσω από την Ελλάδα και σε μεγάλη απόσταση βρίσκονται η Βουλγαρία με 18,8%, η Ρουμανία με 14,4% και η Κύπρος με 14,3%. Πολύ μικρά ποσοστά καταγράφουν η Ολλανδία με 2,6%, η Τσεχία με 2,9% και το Βέλγιο με 4,6%. Τα στοιχεία αυτά, τα οποία δημοσίευσε η Eurostat το 2025, αφορούν το 2023, ενώ έως τον Αύγουστο του 2026 δεν είχε δημοσιοποιήσει νεότερα.

Οι ερευνητές του Joint Research Centre (JRC), που εργάζονται στην επιστημονική υπηρεσία της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, χρησιμοποιούν για τον προσδιορισμό της ενεργειακής φτώχειας τους ακόλουθους τέσσερις δείκτες:

1. Δυνατότητα επαρκούς θέρμανσης της κατοικίας
2. Ληξιπρόθεσμες οφειλές σε λογαριασμούς κοινής ωφέλειας
3. Διαρροές στις στέγες των σπιτιών, υγρασία στους τοίχους, στα πατώματα ή στα θεμέλια, σήψη στα κουφώματα ή στο δάπεδο
4. Διαθέσιμο εισόδημα κάτω από το 60% του μέσου όρου του κράτους-μέλους της ΕΕ

Με βάση το μείγμα των τεσσάρων δεικτών των ερευνητών του JRC, η ενεργειακή φτώχεια πλήττει περισσότερο τους αγροτικούς πληθυσμούς σε σχέση με τους κατοίκους των αστικών κέντρων ή των πόλεων με τα προάστιά τους, ενώ τα υψηλότερα ποσοστά ενεργειακής φτώχειας σε αγροτικές περιοχές εντοπίζονται στη Βουλγαρία, στη Ρουμανία και στην Ελλάδα (European Commission, 2025).

3.

Το ελληνικό θεσμικό πλαίσιο και η απήχησή του

Η Ελλάδα εξειδίκευσε τις προαναφερόμενες ευρωπαϊκές πολιτικές μέσα από τη διαμόρφωση του Εθνικού Σχεδίου για την Ενέργεια και το Κλίμα και του Εθνικού Σχεδίου Δράσης για την Καταπολέμηση της Ενεργειακής Ένδειας για την περίοδο 2021-2030.

Ωστόσο, το Εθνικό Σχέδιο για την Ενέργεια και το Κλίμα δεν περιέχει ξεχωριστό κεφάλαιο που να περιγράφει τις πολιτικές για την αντιμετώπιση της ενεργειακής φτώχειας, αλλά περιορίζεται σε διάφορες έμμεσες αναφορές. Η υλοποίηση του σχεδίου απολιγνιτοποίησης της Ελλάδας είχε ως αποτέλεσμα την απώλεια πολλών θέσεων εργασίας, αναγκάζοντας ορισμένους εργαζομένους σε πρόωρη συνταξιοδότηση ή σε ελαστικές χαμηλόμισθες θέσεις εργασίας. Η δημιουργία νέων θέσεων εργασίας στην πράσινη οικονομία, την οποία προέβλεπε το σχέδιο, προχωρά με πολύ αργούς ρυθμούς. Όμως, και οι πολιτικές των οριζόντιων επιδοτήσεων του ηλεκτρικού ρεύματος αποδείχθηκε σύντομα ότι είχαν περιορισμένη αποτελεσματικότητα, ενώ ταυτόχρονα ήταν δημοσιονομικά μη βιώσιμες. Οι οριζόντιες επιδοματικές πολιτικές δεν αντιμετωπίζουν το πρόβλημα της ενεργειακής φτώχειας των χαμηλόμισθων εργαζομένων, γι' αυτό και απαιτούνται ουσιαστικές παρεμβάσεις στον πυρήνα του προβλήματος.

Το Εθνικό Σχέδιο Δράσης για την Καταπολέμηση της Ενεργειακής Ένδειας αποτελεί το πλαίσιο πολιτικών για την περίοδο 2021-2030, ωστόσο το χρονοδιάγραμμά του επεκτείνεται έως το 2050. Στόχος του είναι η αντιμετώπιση του φαινομένου της ενεργειακής φτώχειας στα ευάλωτα νοικοκυριά μέσω πρωτοβουλιών και δράσεων βάσει συγκεκριμένου χρονοδιαγράμματος.

Χρονοδιάγραμμα Εθνικού Σχεδίου Δράσης για την Καταπολέμηση της Ενεργειακής Ένδειας

Έως το 2025
μείωση
της ενεργειακής φτώχειας κατά
25%

Έως το 2030
μείωση
της ενεργειακής φτώχειας κατά
75%

Έως το 2050
εξάλειψη
της ενεργειακής ένδειας.

Για την υλοποίηση του Σχεδίου έχουν σχεδιαστεί και υλοποιούνται χρηματοδοτικές και θεσμικές πολιτικές βάσει τεσσάρων πυλώνων.

1 Ο πρώτος πυλώνας αφορά την ενεργειακή αναβάθμιση των κατοικιών των ευάλωτων οικογενειών. Σε αυτή την κατεύθυνση υλοποιούνται σχετικά προγράμματα που παρέχουν επιδοτήσεις με ιδιαίτερα ευνοϊκούς όρους. Πρόκειται για προγράμματα τύπου «Εξοικονομώ».

2 Ο δεύτερος πυλώνας αφορά τα μέτρα άμεσης ανακούφισης των ευάλωτων νοικοκυριών. Σε αυτή την κατεύθυνση εντάσσεται το Κοινωνικό Οικιακό Τιμολόγιο, το οποίο προβλέπει έκπτωση στον λογαριασμό του ηλεκτρικού ρεύματος, και τα επιδόματα θέρμανσης σε ευάλωτα νοικοκυριά.

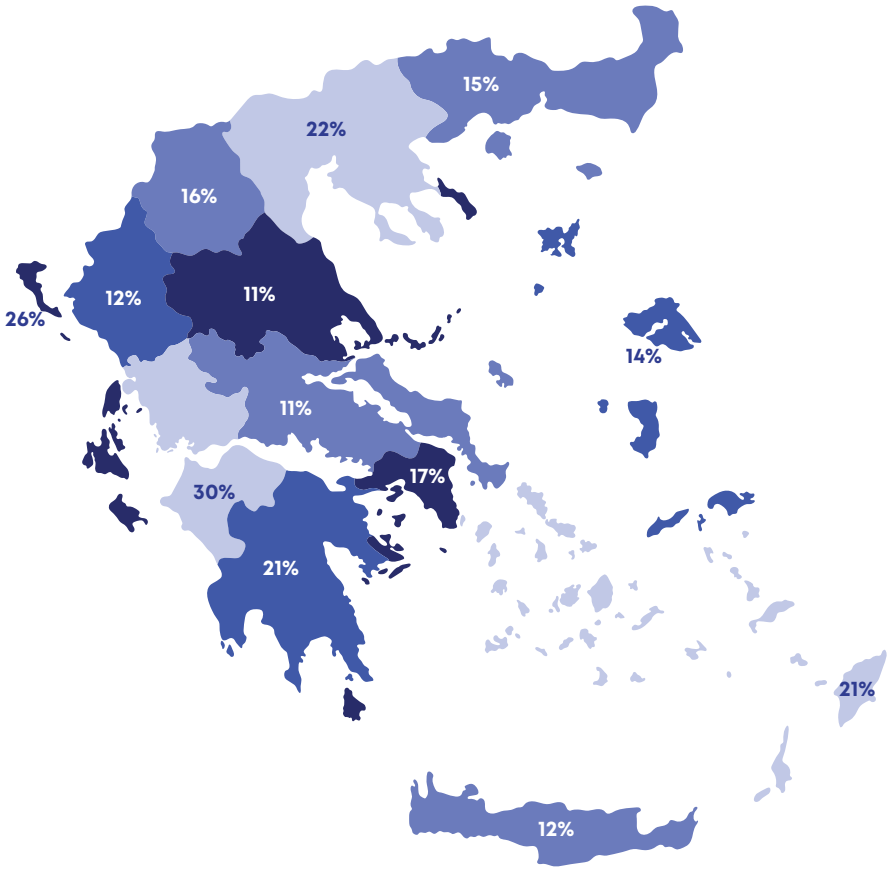
3 Ο τρίτος πυλώνας αφορά τις πολιτικές προώθησης της πράσινης ενέργειας. Στην κατεύθυνση αυτή εντάσσονται οι χρηματοδοτήσεις για τη στήριξη των Ενεργειακών Κοινοτήτων, καθώς και η αξιοποίηση των Ανανεώσιμων Πηγών Ενέργειας με ταυτόχρονη εφαρμογή του συστήματος εικονικού ενεργειακού συμψηφισμού και η παροχή φτηνού ηλεκτρικού ρεύματος σε ευάλωτα νοικοκυριά.

4 Ο τέταρτος πυλώνας αφορά τον μηχανισμό παρακολούθησης της ενεργειακής ένδειας και τον αντίκτυπο των μέτρων που λαμβάνονται. Μέσω αυτού του μηχανισμού καθορίζονται τα ποσοτικά κριτήρια για τον εντοπισμό και την καταγραφή των ευάλωτων νοικοκυριών. Επίσης, στο πλαίσιο λειτουργίας του έχει συγκροτηθεί το Παρατηρητήριο Ενεργειακής Φτώχειας, το οποίο αξιολογεί την αποτελεσματικότητα των μέτρων που λαμβάνονται.

Εντούτοις, όπως προαναφέρθηκε, τα στατιστικά στοιχεία δείχνουν ότι το θεσμικό πλαίσιο της Ελλάδας δεν απέδωσε τα αναμενόμενα αποτελέσματα όσον αφορά την αντιμετώπιση της ενεργειακής φτώχειας, τα ποσοστά της οποίας στη χώρα μας συγκαταλέγονται στα υψηλότερα μεταξύ των κρατών-μελών της ΕΕ. Το 2025 το 18,1% των νοικοκυριών αδυνατούσε να θερμάνει επαρκώς την κατοικία του. Η κατάσταση αυτή παρέμεινε σχεδόν αμετάβλητη από το 2019 έως και το 2025. Ειδικότερα, το ποσοστό ήταν 17,9% το 2019, 17,1% το 2020, 17,5% το 2021, 18,7% το 2022, 19,2% το 2023, 19,0% το 2024 και 18,1% το 2025. Το 2025 το μεγαλύτερο πρόβλημα το αντιμετώπιζαν τα μονοπρόσωπα νοικοκυριά (26,0%) και ακολουθούσαν τα μονογονεϊκά νοικοκυριά (23,0%).

Η Ελλάδα παρουσιάζει σημαντικές διαφοροποιήσεις ανά διοικητική περιφέρεια ως προς τα ποσοστά των νοικοκυριών που δεν μπορούν να θερμάνουν επαρκώς την κατοικία τους. Τα σκήπτρα κατέχει η Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας, στην οποία το σχετικό ποσοστό ανήλθε το 2025 στο 30,4%. Ακολουθούν η Περιφέρεια Ιονίων Νήσων με 25,8% και η Περιφέρεια Κεντρικής Μακεδονίας με 22,1%. Τα χαμηλότερα ποσοστά καταγράφονται στις Περιφέρειες Θεσσαλίας (10,8%), Στερεάς Ελλάδας (11,3%) και Κρήτης (12,3%). Ο Χάρτης 2 απεικονίζει την ενεργειακή φτώχεια στις 13 διοικητικές περιφέρειες της χώρας.

Χάρτης 2
Αποτύπωση της ενεργειακής φτώχειας
στις διοικητικές περιφέρειες της χώρας το 2025 (%)

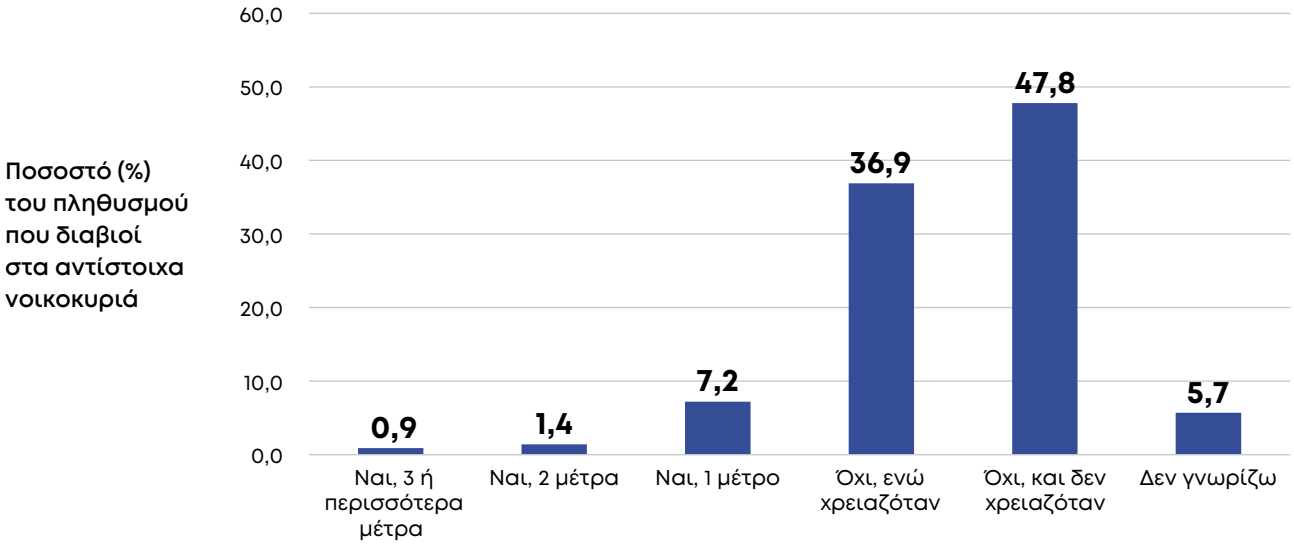

Πηγή: Eurostat (2026b)

Οι παρεμβάσεις για την ενεργειακή αναβάθμιση των κτιρίων στην Ελλάδα βρίσκονται ακόμη στην αφετηρία. Σύμφωνα με τα στοιχεία που έδωσε στη δημοσιότητα η ΕΛΣΤΑΤ (2026β) τον Απρίλιο του 2026 στην ειδική (ad hoc) ενότητα της Έρευνας Εισοδήματος και Συνθηκών Διαβίωσης των Νοικοκυριών, του έτους 2025, με θέμα «Ενέργεια και περιβάλλον», μόλις το 0,9% του πληθυσμού διέμενε σε κύριες κατοικίες στις οποίες είχαν πραγματοποιηθεί τρεις τουλάχιστον παρεμβάσεις βελτίωσης της ενεργειακής τους απόδοσης κατά τη διάρκεια της τελευταίας πενταετίας, ενώ το 7,2% έμενε σε κατοικίες όπου είχε πραγματοποιηθεί μία παρέμβαση και το 1,4% σε κατοικίες όπου είχαν γίνει δυο παρεμβάσεις. Παράλληλα, το 36,9% του πληθυσμού της Ελλάδας διέμενε σε κατοικίες στις οποίες, αν και υπήρχε ανάγκη ενεργειακής αναβάθμισης, δεν πραγματοποιήθηκε καμιά τέτοιου είδους παρέμβαση κατά την τελευταία πενταετία. Τέλος, το 47,8% του πληθυσμού διέμενε σε κατοικίες στις οποίες δεν έγινε καμιά παρέμβαση βελτίωσης της ενεργειακής τους απόδοσης, γιατί δεν χρειαζόταν. Τα παραπάνω ποσοστά αποτυπώνονται στο Διάγραμμα 4 και αφορούν τις κύριες κατοικίες ανεξάρτητα από το ιδιοκτησιακό τους καθεστώς.

Διάγραμμα 4

Υλοποίηση μέτρων βελτίωσης ενεργειακής απόδοσης των κύριων κατοικιών την περίοδο 2021-2025

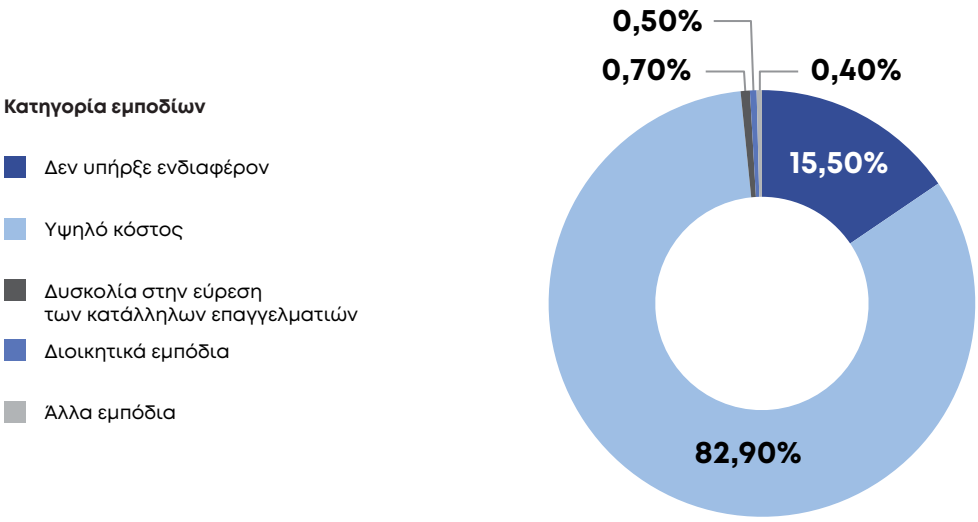

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ (2026β)

Από τον πληθυσμό στην κύρια κατοικία του οποίου δεν υλοποιήθηκε κανένα μέτρο ενεργειακής αναβάθμισης κατά την τελευταία πενταετία, το 82,9% ανέφερε ως κύρια αιτία το υψηλό κόστος.

Διάγραμμα 5

Αποτύπωση εμποδίων που δεν επέτρεψαν την τελευταία πενταετία να βελτιωθεί η ενεργειακή απόδοση της κύριας κατοικίας, ενώ χρειαζόταν

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ (2026β)

4.

Εργαζόμενοι
και ενεργειακή φτώχεια

Με βάση τη διεθνή βιβλιογραφία, με τον όρο *φτώχεια των εργαζομένων* ορίζεται το ποσοστό των απασχολουμένων ηλικίας 18 έως 65 ετών των οποίων το ισοδύναμο διαθέσιμο εισόδημα είναι κάτω από το 60% του εθνικού διάμεσου εισοδήματος.

Η *ενεργειακή φτώχεια των εργαζομένων* προσεγγίζεται με βάση δύο δείκτες: την αδυναμία διατήρησης επαρκούς θέρμανσης της κατοικίας και την υπερβολική επιβάρυνση από το κόστος στέγασης, όταν αυτό υπερβαίνει το 40% του διαθέσιμου εισοδήματος.

Με βάση τη σύγκριση της ενεργειακής φτώχειας, της φτώχειας των εργαζομένων, του κόστους στέγασης και του κατώτατου μισθού, η Ελλάδα παρουσιάζει τη μεγαλύτερη συνδυασμένη πίεση μεταξύ των κρατών-μελών της ΕΕ που αποτυπώνονται στον Πίνακα 2. Παρουσιάζει υψηλά ποσοστά φτώχειας των εργαζομένων, σε συνδυασμό με υψηλή επιβάρυνση από το κόστος στέγασης και σοβαρή αδυναμία επαρκούς θέρμανσης της κατοικίας. Να σημειωθεί ότι στα κριτήρια αυτά δεν έχει περιληφθεί το κόστος για ψύξη κατά τους θερμούς μήνες.

Πίνακας 2
Συγκριτικά στοιχεία από έντεκα ευρωπαϊκές χώρες

Χώρα	Φτώχεια εργαζομένων 2024 (%)	Αδυναμία διατήρησης επαρκούς θέρμανσης κατοικίας, 2024 (%)	Υπερβολικό κόστος στέγασης, 2024 (%)	Ακαθάριστος κατώτατος μισθός, α' εξάμηνο 2025 (ευρώ)
Ελλάδα	10,5	19,0	28,9	968
Ισπανία	11,3	17,5	7,8	1.381
Πορτογαλία	9,2	15,7	6,9	1.015
Ιταλία	10,3	8,6	5,1	Δεν υπάρχει νομοθετημένος εθνικός κατώτατος μισθός
Κύπρος	7,4	14,6	2,4	1.000
Βουλγαρία	12,1	19,0	8,0	551

Χώρα	Φτώχεια εργαζομένων 2024 (%)	Αδυναμία διατήρησης επαρκούς θέρμανσης κατοικίας, 2024 (%)	Υπερβολικό κόστος στέγασης, 2024 (%)	Ακαθάριστος κατώτατος μισθός, α' εξάμηνο 2025 (ευρώ)
Ρουμανία	10,7	10,8	4,7	814
Γερμανία	6,5	6,3	12,0	2.161
Γαλλία	8,2	11,8	7,0	1.802
Ολλανδία	4,5	7,1	6,9	2.193
Σουηδία	7,6	4,1	10,6	Δεν υπάρχει νομοθετημένος εθνικός κατώτατος μισθός

Πηγή: Eurostat (2025, 2026c)

Από τα συγκριτικά στοιχεία φαίνεται ότι η Ελλάδα παρουσιάζει το μεγαλύτερο κόστος στέγασης από όλες τις συγκρινόμενες χώρες, ενώ αντιμετωπίζει και το οξύτερο πρόβλημα όσον αφορά την επαρκή θέρμανση των κατοικιών. Επιπλέον, η φτώχεια των εργαζομένων παραμένει σε πολύ υψηλά επίπεδα, καθώς μόνο η Βουλγαρία, η Ισπανία και η Ρουμανία καταγράφουν υψηλότερα ποσοστά από την Ελλάδα.

Στον Πίνακα 3 αποτυπώνεται η επίδραση της ενεργειακής φτώχειας στους χαμηλόμισθους εργαζομένους.

Πίνακας 3
Επίδραση της ενεργειακής φτώχειας στους χαμηλόμισθους εργαζομένους

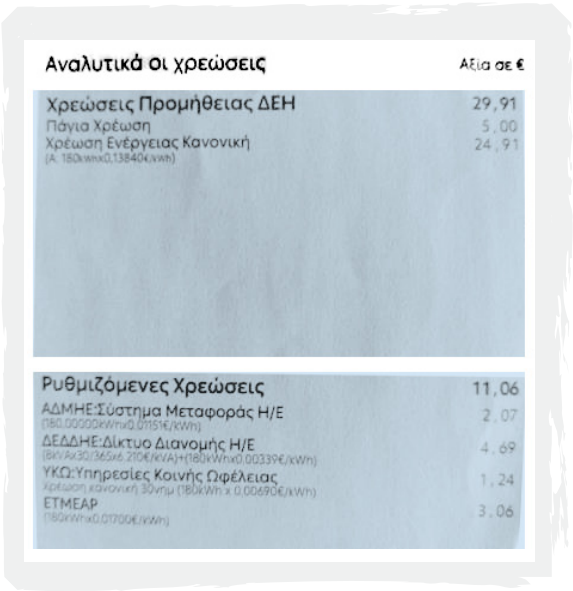
Τομέας	Αντίκτυπος
Θέρμανση και ψύξη κατοικίας	Περιορισμός σε θέρμανση και ψύξη λόγω οικονομικής δυσπραγίας
Οικονομική κατάσταση	Αδυναμία εξόφλησης οφειλών Συσσώρευση χρεών Διακανονισμοί και αδιέξοδα
Ποιότητα ζωής	Περικοπές βασικών αγαθών αναγκαίων για την οικογένεια, προκειμένου να εξοφληθεί τμήμα των οφειλών που προέρχονται από την ενέργεια
Υγεία	Οι κακές συνθήκες διαβίωσης και η ψυχολογική πίεση επιδρούν στην υγεία του συνόλου των μελών της οικογένειας

Η επιδείνωση της ενεργειακής φτώχειας στους χαμηλόμισθους εργαζομένους οφείλεται και στη συνεχή άνοδο των τιμών για θέρμανση και ψύξη σε συνδυασμό με τη μείωση των ατομικών και των οικογενειακών εισοδημάτων. Η αδυναμία έγκαιρης εξόφλησης των λογαριασμών ηλεκτρικής ενέργειας αναγκάζει τους χαμηλόμισθους εργαζομένους να προχωρούν σε διακανονισμούς ρύθμισης των οφειλών τους. Παράλληλα, αναγκάζονται να περιορίζουν συνεχώς τη θέρμανση και την ψύξη στις κατοικίες τους, προκειμένου να μειώσουν το ενεργειακό κόστος. Ωστόσο, οι διακανονισμοί δημιουργούν έναν φαύλο κύκλο που επιτείνει το αδιέξοδο, καθώς το ατομικό και το οικογενειακό εισόδημα είναι συγκεκριμένο και δεν αυξάνεται.

Η ενεργειακή φτώχεια των χαμηλόμισθων εργαζομένων επιδεινώνεται και από την αδυναμία τους να πραγματοποιήσουν μεγάλης κλίμακας παρεμβάσεις ενεργειακής αναβάθμισης στις κατοικίες τους. Στις ενοικιαζόμενες κατοικίες παρατηρείται απροθυμία από τους ιδιοκτήτες να προβούν σε τέτοιες παρεμβάσεις. Στις ιδιόκτητες η ενεργειακή αναβάθμιση δεν προχωρά λόγω αδυναμίας εξασφάλισης ίδιων κεφαλαίων σε συνδυασμό με το έλλειμμα πληροφόρησης. Παρεμβάσεις πραγματοποιούνται μόνο εκεί όπου το κόστος είναι χαμηλό, όπως συμβαίνει, για παράδειγμα, με τη χρήση λαμπτήρων οικονομίας.

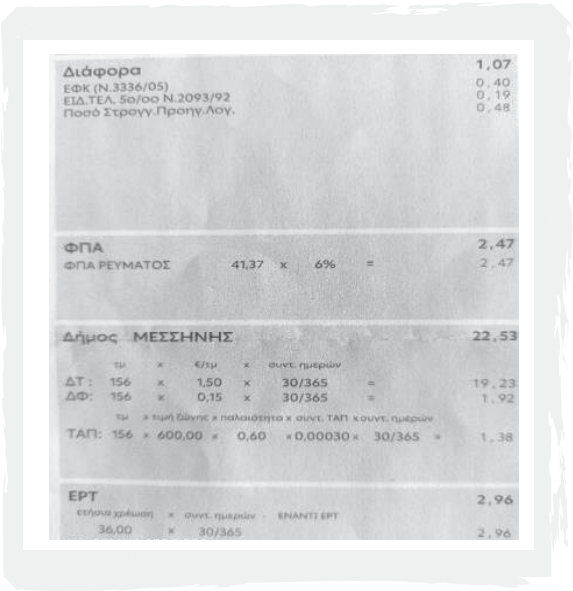
Τέλος, επειδή στους λογαριασμούς του ηλεκτρικού ρεύματος είναι ενσωματωμένα και τέλη προς τρίτους, το πρόβλημα για τους χαμηλόμισθους εργαζομένους μεγεθύνεται, βυθίζοντάς τους σε μεγαλύτερη ενεργειακή φτώχεια. Ο εργαζόμενος δεν μπορεί να πληρώσει μόνο το κόστος της ενέργειας που έχει καταναλώσει, ώστε να εξασφαλίσει ότι θα έχει ηλεκτροδότηση στην κατοικία του, αν δεν εξοφλήσει και τις παράπλευρες χρεώσεις. Πρόκειται για έναν καθαρό εκβιασμό. Οι παράπλευρες χρεώσεις σε πολλές περιπτώσεις ξεπερνούν το καθαρό χρέος για την καταναλωθείσα ενέργεια.

Ζητήσαμε από έναν νέο εργαζόμενο, ο οποίος αμείβεται με τον μισθό του ανειδίκευτου εργάτη και κατοικεί με τη σύζυγό του σε μια παλιά κατοικία χωρίς κλιματιστικό, να μας δώσει τον λογαριασμό ηλεκτρικού ρεύματος του Ιουνίου 2026. Το συνολικό ποσό που έπρεπε να πληρώσει ήταν 70 ευρώ. Το καθαρό κόστος του ηλεκτρικού ρεύματος που κατανάλωσε ήταν 24,91 ευρώ και μαζί με την πάγια χρέωση έφτανε στα 29,91 ευρώ. Τα υπόλοιπα 40,09 ευρώ αφορούσαν άλλες χρεώσεις, πέραν του κόστους κατανάλωσης ηλεκτρικού ρεύματος.

Αναλυτικά οι χρεώσεις — Αξία σε €

Χρεώσεις Προμήθειας ΔΕΗ	29,91
Πάγια Χρέωση	5,00
Χρέωση Ενέργειας Κανονική	24,91
Ρυθμιζόμενες Χρεώσεις	11,06
ΑΔΜΗΕ:Σύστημα Μεταφοράς Η/Ε	2,07
ΔΕΔΔΗΕ:Δίκτυο Διανομής Η/Ε	4,69
ΥΚΩ:Υπηρεσίες Κοινής Ωφέλειας	1,24
ΕΤΜΕΑΡ	3,06

Διάφορα	1,07
ΕΦΚ (Ν.3336/05)	0,40
ΕΙΔ.ΤΕΛ. 5α/ιοο Ν.2093/92	0,19
Ποσό Στρογγ.Προηγ.Λογ.	0,48
ΦΠΑ	2,47
ΦΠΑ ΡΕΥΜΑΤΟΣ 41,37 x 6% =	2,47
Δήμος ΜΕΣΣΗΝΗΣ	22,53
ΔΤ: τμ 156 x €/τμ 1,50 x συντ. ημερών 30/365 =	19,23
ΔΦ: τμ 156 x 0,15 x 30/365 =	1,92
ΤΑΠ: τμ 156 x τιμή βάσης 600,00 x παλαιότητα 0,60 x συντ. ΤΑΠ 0,00030 x συντ. ημερών 30/365 =	1,38
ΕΡΤ	2,96
ετήσια χρέωση 36,00 x συντ. ημερών 30/365 = ΕΝΑΝΤΙ ΕΡΤ	2,96

Η κλιματική πίεση, σε συνδυασμό με την υφιστάμενη αναντιστοιχία αμοιβών και πραγματικού κόστους αξιοπρεπούς διαβίωσης, θα διευρύνει τις ανισότητες και θα δημιουργήσει και νέους φτωχούς εργαζομένους. Τα εύπορα νοικοκυριά θα αντιμετωπίζουν την κλιματική πίεση με παρεμβάσεις όπως η εγκατάσταση φωτοβολταϊκών στις στέγες, η αγορά ηλεκτρικών αυτοκινήτων, η ενεργειακή αναβάθμιση των κατοικιών τους. Με αυτόν τον τρόπο θα μειώνουν μακροπρόθεσμα τα έξοδά τους.

Αντίθετα, οι χαμηλόμισθοι εργαζόμενοι θα εγκλωβίζονται όλο και περισσότερο σε παλιάς κατασκευής, ενεργοβόρες κατοικίες, ιδιόκτητες ή ενοικιαζόμενες. Το τελικό αποτέλεσμα θα είναι ότι το κοινωνικό αγαθό για καθαρή ενέργεια και θερμική/ψυκτική άνεση θα μετατρέπεται όλο και περισσότερο σε προνόμιο για εύπορα νοικοκυριά. Έτσι, θα υπονομευθεί η κοινωνική δικαιοσύνη.

> Η κλιματική πίεση θα επιτείνει το φαινόμενο της ενεργειακής φτώχειας των εργαζομένων όσο θα υπάρχει αναντιστοιχία των αμοιβών των εργαζομένων με το πραγματικό κόστος βασικών αγαθών, όπως του ηλεκτρικού ρεύματος και του φυσικού αερίου.

Όμως, όταν το κόστος αντιμετώπισης της κλιματικής πίεσης κατανέμεται δυσανάλογα, επιβαρύνοντας τους εργαζομένους, τότε οι ασκούμενες φιλοπεριβαλλοντικές πολιτικές δεν μπορούν να εξασφαλίσουν την απαιτούμενη κοινωνική νομιμοποίηση.

5.

Προτάσεις πολιτικής

1 Μέτρα αντιμετώπισης της αναντιστοιχίας μεταξύ των ονομαστικών αμοιβών των εργαζομένων και του πραγματικού κόστους διαβίωσης

Η υπάρχουσα αναντιστοιχία μεταξύ των ονομαστικών αμοιβών των εργαζομένων και του πραγματικού κόστους διαβίωσης συνιστά μεγάλη κοινωνικοοικονομική πρόκληση, που συντελεί στην εμφάνιση του φαινομένου των ενεργειακά φτωχών εργαζομένων. Η αντιμετώπιση αυτού του φαινομένου απαιτεί πολιτικές που θα ενισχύουν το εισόδημα των εργαζομένων, θα διασφαλίζουν αποτελεσματικό έλεγχο της αγοράς ενέργειας και ταυτόχρονα θα θωρακίζουν ενεργειακά τα νοικοκυριά.

Σε πρακτικό επίπεδο, αυτό σημαίνει αναδιαμόρφωση των μισθολογικών πολιτικών στη βάση των πραγματικών δεδομένων της αγοράς και, παράλληλα, ενίσχυση των συλλογικών διαπραγματεύσεων. Απαιτούνται φορολογικές ελαφρύνσεις για τα χαμηλά εισοδήματα, με αύξηση του αφορολόγητου ορίου και μείωση των έμμεσων φόρων, όπως ο ΦΠΑ στους λογαριασμούς ηλεκτρικής ενέργειας και φυσικού αερίου. Μόνο ο αυστηρός έλεγχος της αγοράς ενέργειας και το πλαφόν σε τιμές χονδρικής και λιανικής, ιδιαίτερα σε περιόδους πληθωριστικών κρίσεων, όπως αυτή που βιώνει σήμερα η Ελλάδα, μπορούν να εμποδίσουν τα φαινόμενα αισχροκέρδειας.

Τα προαναφερόμενα μπορεί να έχουν ανακουφιστικό χαρακτήρα, ωστόσο η ουσιαστική αντιμετώπιση του προβλήματος απαιτεί διαρθρωτικές αλλαγές στην κατεύθυνση της ενεργειακής δικαιοσύνης. Στο πλαίσιο της πράσινης μετάβασης, δεν μπορεί να συνεχίσει να υφίσταται το χάσμα μεταξύ των ονομαστικών αμοιβών και του πραγματικού κόστους διαβίωσης, το οποίο μετατρέπει την εξασφάλιση επαρκούς θέρμανσης και ψύξης των κατοικιών σε καθημερινή μάχη για τους εργαζομένους. Ούτε μπορεί το κόστος κατοικίας να συνεχίσει να απορροφά το μεγαλύτερο τμήμα του οικογενειακού τους εισοδήματος.

2 Μέτρα ανακούφισης με αξιοποίηση και των πόρων που εισρέουν από τα ταμεία της ΕΕ

Τα ευρωπαϊκά συγχρηματοδοτούμενα προγράμματα πρέπει να αξιοποιηθούν επαρκώς μέσω στοχευμένων παρεμβάσεων που θα έχουν κοινωνική νομιμοποίηση, ώστε να ανακουφίσουν τα ευάλωτα νοικοκυριά. Ιδιαίτερη έμφαση πρέπει να δοθεί στην αξιοποίηση των πόρων του Κοινωνικού Ταμείου για το Κλίμα, ώστε να αμβλυνθεί το φαινόμενο της ενεργειακής φτώχειας. Στην Ελλάδα ο στόχος του Ταμείου είναι η στήριξη 1,4 εκατομμυρίων ευάλωτων νοικοκυριών και 70.000 επιχειρήσεων που αντιμετωπίζουν πρόβλημα επιβίωσης. Οι πόροι είναι κατανεμημένοι σε 25 επιμέρους προγράμματα.

Ωστόσο, η χρηματοδότηση που έχει εξασφαλίσει η Ελλάδα δεν επαρκεί για να καλύψει το εύρος των αναγκών. Είναι μεγάλο το χρηματοδοτικό έλλειμμα σε σχέση με τις πραγματικές ανάγκες των νοικοκυριών και των επιχειρήσεων. Η ενεργειακή φτώχεια έχει διογκωθεί τόσο στην Ελλάδα, ώστε απαιτούνται άμεσες παρεμβάσεις για τη στήριξη των ευάλωτων νοικοκυριών. Κατά την αναθεώρηση των υπαρχόντων κριτηρίων στήριξης, θα πρέπει να λαμβάνεται υπόψη όχι μόνο το ονομαστικό εισόδημα, αλλά και το ποσοστό του μισθού που διατίθεται για την εξασφάλιση επαρκούς ενέργειας.

Το παρόν Κείμενο Παρέμβασης θέτει στο τραπέζι του δημόσιου διαλόγου τρία μέτρα άμεσης ανακούφισης, τα οποία καλείται να υιοθετήσει η κυβέρνηση:

- **Μέσω της αξιοποίησης των πόρων του Κοινωνικού Ταμείου για το Κλίμα, διαμόρφωση μιας πιο στοχευμένης και αποτελεσματικής εισοδηματικής ενίσχυσης των χαμηλόμισθων εργαζομένων, προκειμένου να καλύπτουν το αυξανόμενο κόστος του ηλεκτρικού ρεύματος, ιδιαίτερα κατά τους χειμερινούς και τους καλοκαιρινούς μήνες, που οι ανάγκες είναι πιο αυξημένες.**

- **Επέκταση του Κοινωνικού Οικιακού Τιμολογίου, ώστε να συμπεριληφθούν χαμηλόμισθοι εργαζόμενοι που σήμερα έχουν αποκλειστεί, ή δημιουργία Εργατικού Ειδικού Τιμολογίου για χαμηλόμισθους εργαζομένους που βιώνουν την ενεργειακή φτώχεια.**

- **Απαγόρευση κάθε διακοπής ηλεκτρικού ρεύματος από τους παρόχους ηλεκτρικής ενέργειας κατά τη διάρκεια ακραίων καιρικών φαινομένων που δημιουργούνται από την κλιματική πίεση.**

3 Ενεργειακή θωράκιση των κατοικιών των χαμηλόμισθων εργαζομένων μέσω του ανασχεδιασμού των υφιστάμενων προγραμμάτων

Οι κατά κόρον ασκούμενες επιδοματικές πολιτικές δεν αποτελούν λύση, καθώς δεν αντιμετωπίζουν τις γενεσιουργές αιτίες του προβλήματος. Πρόκειται απλώς για προσωρινές παρεμβάσεις. Η αντιμετώπιση του προβλήματος απαιτεί την ταχεία ενεργειακή αναβάθμιση των κτιρίων, η οποία, δυστυχώς, βρίσκεται ακόμη στην αφετηρία της, αφού υφιστάμενα προγράμματα, όπως το «Εξοικονομώ», απαιτούν ιδία συμμετοχή ή τραπεζικό δανεισμό. Οι προϋποθέσεις αυτές καθιστούν πολύ δύσκολη την ένταξη των κατοικιών των χαμηλόμισθων εργαζομένων στα προγράμματα.

Στην κατεύθυνση αυτή, προτείνονται τρία μέτρα προς υιοθέτηση από την κυβέρνηση:

- Αναθεώρηση των υπαρχόντων προγραμμάτων, ώστε να προβλέπεται μηδενική ιδία συμμετοχή για τους εργαζομένους που πλήττονται από την ενεργειακή φτώχεια.

- Δέσμευση των ιδιοκτητών που νοικιάζουν κατοικίες και τις εντάσσουν σε προγράμματα ενεργειακής αναβάθμισης ότι δεν θα προβαίνουν σε αύξηση ενοικίου για μεγάλο διάστημα, ώστε οι χαμηλόμισθοι να μην απειλούνται από έξωση και να επωφελούνται και αυτοί από την ενεργειακή αναβάθμιση της κατοικίας.

- Αναθεώρηση των υφιστάμενων προγραμμάτων, ώστε να δίνεται προτεραιότητα στις παλιές εργατικές κατοικίες και στις υποβαθμισμένες γειτονιές.

4 Μέτρα αντιμετώπισης της πληθωριστικής κρίσης και του νέου συστήματος εμπορίας ρύπων

Ο πόλεμος στην Ουκρανία και στη Μέση Ανατολή συντέλεσε στη συνεχή αύξηση των τιμών του πετρελαίου. Επίσης, διόγκωσε περαιτέρω την πληθωριστική κρίση, με αποτέλεσμα τη συρρίκνωση της αγοραστικής δύναμης των μισθών και των συντάξεων. Με δεδομένο ότι στις αρχές του 2027 θα τεθεί σε ισχύ το νέο σύστημα εμπορίας ρύπων, που προβλέπει επιβολή φόρου στα καύσιμα θέρμανσης και κίνησης, η ενεργειακή φτώχεια των εργαζομένων θα επιδεινωθεί, αν δεν ληφθούν έγκαιρα μέτρα. Οι χαμηλόμισθοι εργαζόμενοι θα βρεθούν μπροστά σε νέα κύματα ακρίβειας. Συνεπώς, απαιτούνται από τώρα πολιτικές αντιμετώπισης του προβλήματος, όπως η μείωση των υφιστάμενων φόρων στα υγρά καύσιμα, ώστε να απορροφηθούν οι αυξήσεις που θα επιβάλει το νέο σύστημα εμπορίας ρύπων.

5 Ενίσχυση του ρόλου της τοπικής αυτοδιοίκησης για την αντιμετώπιση της ενεργειακής φτώχειας

Η διαχείριση της ενεργειακής φτώχειας πραγματοποιείται σε κεντρικό επίπεδο από τα υπουργεία. Η συμμετοχή της τοπικής αυτοδιοίκησης και των τοπικών κοινωνικών εταίρων είναι σχεδόν ανύπαρκτη. Οι περισσότεροι δήμοι της χώρας δεν διαθέτουν τοπικά σχέδια διαχείρισης της ενεργειακής φτώχειας ούτε έχουν στη διάθεσή τους εξειδικευμένο σε αυτά τα θέματα τεχνικό προσωπικό. Αυτή η διοικητική αδυναμία και η έλλειψη εξειδικευμένου ανθρώπινου δυναμικού δημιουργούν συχνά καθυστερήσεις στην υλοποίηση των πολιτικών για την αντιμετώπιση της ενεργειακής φτώχειας. Επίσης, συντελούν στην καθυστέρηση της απορρόφησης των κονδυλίων και δυσχεραίνουν την έγκαιρη αντιμετώπιση λανθασμένων στοχεύσεων. Επομένως, απαιτούνται πολιτικές που θα δυναμώνουν την αποκέντρωση δομών, υπηρεσιών και πόρων, με ταυτόχρονη αναβάθμιση των δομών της τοπικής και της περιφερειακής αυτοδιοίκησης.

6 Στήριξη των εργαζομένων που πλήττονται από την πράσινη μετάβαση, ώστε να μην οδηγηθούν στην ενεργειακή φτώχεια

Η πράσινη μετάβαση δημιουργεί έντονες αναταράξεις και αναδιατάξεις σε όλους τους τομείς της οικονομίας, οδηγώντας στην κατάργηση πολλών παραδοσιακών θέσεων εργασίας. Για να διατηρηθεί η κοινωνική συνοχή και να μην οδηγηθούν εργαζόμενοι στο φάσμα της φτώχειας, πρέπει έγκαιρα να διαμορφωθούν στοχευμένες και αποτελεσματικές πολιτικές στήριξής τους, ώστε να ενταχθούν απρόσκοπτα στην πράσινη οικονομία.

Στην κατεύθυνση αυτή, προτείνονται δύο μέτρα προς υιοθέτηση από την κυβέρνηση:

- Θεσμοθέτηση ρήτρας απασχόλησης σε όλα τα έργα της πράσινης μετάβασης, η οποία θα δεσμεύει τους αναδόχους να προσλαμβάνουν κατά προτεραιότητα εργαζομένους που έχουν πληγεί από τη μετάβαση.

- Κρατική εγγύηση του εισοδήματος των εργαζομένων που έχουν πληγεί από την πράσινη μετάβαση, για όσο διάστημα απαιτείται για την αναβάθμιση των δεξιοτήτων τους και την ένταξή τους στην πράσινη αγορά εργασίας.

7 Ενίσχυση της ενεργειακής δημοκρατίας

Η ενέργεια αποτελεί κοινωνικό αγαθό και πρέπει να αντιμετωπίζεται ως τέτοιο, αλλά και ως πεδίο ενεργού συμμετοχής των εργαζομένων. Αυτό είναι αναγκαίο, ώστε οι εργαζόμενοι να μετατραπούν από παθητικοί καταναλωτές ενέργειας σε παραγωγούς ενέργειας, για να μπορούν να καλύπτουν τις ενεργειακές τους ανάγκες.

Στην κατεύθυνση αυτή, προτείνονται τρία μέτρα προς υιοθέτηση από την κυβέρνηση:

- **Θεσμοθέτηση της δυνατότητας να δημιουργούν τα συνδικάτα και άλλες ενώσεις εργαζομένων Ενεργειακές Κοινότητες.**

- **Δέσμευση ότι το εθνικό δίκτυο ενέργειας δεν θα καλυφθεί μόνο από μεγάλους ενεργειακούς επενδυτές αφήνοντας εκτός τις κοινωνικές Ενεργειακές Κοινότητες.**

- **Θεσμοθέτηση της δυνατότητας ενεργειακού συμψηφισμού για τους εργαζομένους που κατοικούν σε διαμερίσματα, ώστε να μπορούν να συμψηφίζουν την ενέργεια που καταναλώνουν με την ενέργεια που παράγεται σε κοινό φωτοβολταϊκό πάρκο, εγκατεστημένο σε άλλη περιοχή.**

8 Αποδέσμευση των λογαριασμών ηλεκτρικής ενέργειας από τις παράπλευρες χρεώσεις που τροφοδοτούν την ενεργειακή φτώχεια

Ο εργαζόμενος, ως καταναλωτής ηλεκτρικού ρεύματος, δεν πληρώνει μόνο την ηλεκτρική ενέργεια που καταναλώνει, αλλά και τη μεταφορά της, τις επιδοτήσεις, τα τέλη προς τους δήμους, ακόμη και την κρατική τηλεόραση. Έτσι, το ηλεκτρικό ρεύμα από καταναλωτικό αγαθό μετατρέπεται σε εισπρακτικό μηχανισμό.

Είναι άδικο για τους φτωχούς εργαζομένους να αναγκάζονται να πληρώνουν φόρους ενσωματωμένους στους λογαριασμούς ηλεκτρικού ρεύματος προκειμένου να χρηματοδοτηθεί η πράσινη μετάβαση ή οι επιδοτήσεις άλλων. Ταυτόχρονα, το κράτος και η τοπική αυτοδιοίκηση, επειδή γνωρίζουν ότι ακόμη και ο χαμηλόμισθος εργαζόμενος θα καταβάλει κάθε δυνατή προσπάθεια για να εξασφαλίσει ηλεκτρικό ρεύμα στην κατοικία του, χρησιμοποιούν το ηλεκτρικό ρεύμα ως εισπρακτικό μηχανισμό για να εισπράξουν τα τέλη τους με έναν εκβιαστικό τρόπο.

Στην κατεύθυνση αυτή, προτείνονται τρία μέτρα προς υιοθέτηση από την κυβέρνηση:

- **Διαχωρισμός των χρεώσεων, ώστε να αποσυνδεθεί ο λογαριασμός του ηλεκτρικού ρεύματος από τα δημοτικά και άλλα τέλη, τα οποία εύκολα θα μπορούσαν να εισπράττονται από τη φορολογία εισοδήματος.**

- **Κάλυψη του κόστους λειτουργίας και ανάπτυξης των δικτύων μεταφοράς και διανομής ηλεκτρικής ενέργειας από τον κρατικό προϋπολογισμό και από τη φορολόγηση των υπερκερδών που παρουσιάζουν οι εταιρείες ενέργειας. Να απαλλαγεί ο τελικός καταναλωτής από το κόστος χρηματοδότησης των δικτύων.**

- **Κατάργηση του Ειδικού Τέλους Μείωσης Εκπομπών Αερίων Ρύπων (ΕΤΜΕΑΡ) για τους οικιακούς καταναλωτές και στήριξη των Ανανεώσιμων Πηγών Ενέργειας από τα ευρωπαϊκά ταμεία.**

6.

Βιβλιογραφικές αναφορές

European Commission. (2025). *European rural areas face higher levels of energy poverty*. Joint Research Centre. https://joint-research-centre.ec.europa.eu/jrc-news-and-updates/european-rural-areas-face-higher-levels-energy-poverty-2025-06-26_en

European Commission. (2026). *EPAH Country fiche Greece*. Energy Poverty Advisory Hub. https://energy-poverty.ec.europa.eu/observatory/publications/epah-country-fiche-greece

Eurostat. (2025). *Living conditions in Europe – housing*. https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=Living_conditions_in_Europe_-_housing

Eurostat. (2026a). *9.2% of EU population struggled to keep their home warm*. https://ec.europa.eu/eurostat/web/products-eurostat-news/w/ddn-20260202-2

Eurostat. (2026b). *Inability to keep home adequately warm by NUTS 2 region*. https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/ilc_mdes01_r$defaultview/default/table?lang=en

Eurostat. (2026c). *Minimum wage statistics*. https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=Minimum_wage_statistics

ΕΛΣΤΑΤ. (2026α). *Ελλάς με αριθμούς, Ιανουάριος–Μάρτιος 2026*. https://www.statistics.gr/documents/20181/18849188/GreeceinFigures_2026Q1_GR.pdf/4f3f0b71-f125-ebe2-614a-7ec4a7d122c0

ΕΛΣΤΑΤ. (2026β). *Ενέργεια και Περιβάλλον: Έρευνα Εισοδήματος και Συνθηκών Διαβίωσης των Νοικοκυριών: Έτος 2025*. https://www.statistics.gr/documents/20181/922dccf0-2f4a-d735-c137-bbd53e00a978

Επίσημη Εφημερίδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης. (2023). Οδηγία (ΕΕ) 2023/1791 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 13ης Σεπτεμβρίου 2023 για την ενεργειακή απόδοση και την τροποποίηση του κανονισμού (ΕΕ) 2023/955 (L231/1). https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/HTML/?uri=CELEX:32023L1791

Ινστιτούτο Εργασίας Γ.Σ.Ε.Ε.

Εμμ. Μπενάκη 71Α, 10681, Αθήνα | Τηλ. 210 3327710 | E-mail: info@inegsee.gr | www.inegsee.gr